

HØYREKVINNERS LANDSMØTE 1983. SIKKERHETSPOLITISKE DEL.

Mange fremstiller det som om NATO's såkalte dobbeltvedtak av 1979 - om utplassering av nye atomvåpen i Vest hvis Sovjet ikke reduserer sine styrker - skulle være resultat av et amerikansk krav. Men det var europaiske NATO-land som først kom til at noe slikt måtte gjøres, p.g.a. den voldsomme sovjetiske atomopprustningen.

Sovjetunionen skaffet seg et overveldende arsenal av nye atomraketter som kan nå hele Vest-Europa. Men det finnes ingen tilsvarende raketter i Vest-Europa som kan nå Sovjetunionen. Men fryktet at denne situasjonen kan bli brukt til å skremme frem en svekkelse av alliansebandene mellom USA og Europa, og derefter legge Europa inn under Sovjetunionens innflytelse. En sovjetisk overmakt kan også friste til utpresningsforsøk, som ender med krig. Det er dette man vil forebygge ved kravet om balanse mellom Øst og Vest også på dette området.

En av de viktigste initiativtagere til å møte denne trusel ved å fatte det såkalte dobbeltvedtaket, var den daværende tyske forbundskansler, sosialdemokraten Helmut Schmidt. Den daværende norske regjering under ledelse av Odvar Nordli sluttet seg

som kjent til dette. Vedtaket fikk senere tilslutning av begge de to etterfølgende norske regjeringer.

Om den forhandlingsstrategi som her er trukket opp har Helmut Schmidt senere sagt følgende:

"Vi er klar over og enige om at man bare kan komme til et tilfredsstillende resultat i rette tid hvis den sovjetiske ledelse vet, at de imotsatt fall må regne med den forutsatte utplassering av amerikanske mellomdistanservåpen i Europa fra slutten av året 1983."

Dette dobbeltvedtaket ble formulert som et tilbud til Sovjetunionen: Enten må Sovjet fjerne eller i allefall vesentlig redusere sine overveldende atomstyrker, eller Sovjet må finne seg i en modernisering av de vestlige våpen.

Fra amerikansk side konkretiserte man dobbeltvedtaket ved den såkalte 0-løsning. D.v.s. at det ikke skulle være noen landbasserte mellomdistanseraketter hos noen av partene i Europa. Dette amerikanske forslag ble hilst med stor tilfredshet i Europa da det ble fremsatt. Blant de sterkeste talsmenn for dette var bl.a. daværende forbundskansler Schmidt. Men nå fremstilles dette forslaget av mange sosialdemokrater nærmest som en urimelighet. Likevel er det naturlig å hevde at denne løsning - ingen mellomdistanseatomvåpen på noen side i Europa - må være den beste, og egentlig den eneste fullt tilfredsstillende

løsning. Men dersom det viser seg umulig å oppnå et slikt resultat må man være rede til andre løsninger, så lenge de er bygget på prinsippet om full likevekt på

et lavest mulig styrkenivå. Under mitt besøk i USA nylig fikk jeg klart bekreftet den norske regjeringens tidligere vurdering av den amerikanske regjeringens ekte vilje til aktivt å bidra til at forhandlingene fører frem til avtale om begrensnng av atomstyrkene på begge sider, på et lavest mulig nivå.

Sovjet var opprinnelig ikke interessert i forhandlinger, men endret sin holdning etter dobbeltvedtakets klare tale. Senere er Sovjet også kommet med interessante, om enn uklare, forhandlingsutspill, som bl.a. bekrefter at det er et sterkt sovjetisk ønske å unngå nye vestlige våpen. Alt i alt bærer disse sovjetiske reaksjoner bud om at det vestlige samhold og solidaritet hadde begynt å gi resultater.

Men omtrent samtidig kom det utspill i Vest som kunne gi russerne et motsatt inntrykk, nemlig derhen at det ikke vil være nødvendig med nye innrømmelser fra deres side, fordi det så allikevel ikke vil bli noen nye våpen i vest. Slike utspill er meget uheldige, fordi de svekker grunnlaget for Vestens forhandlingsposisjon.

Det såkalte frysforslaget fra Arbeiderpartiet betyr således at man vil fryse fast den bestående

4

skjevhet i styrkeforholdet, istedenfor å forlange en reduksjon i de overveldende sovjetiske styrker først, som vilkår for en fastfrysing senere. Det er ingen grunn til å tro å at slike forslag om ensidige vestlige innrømmelser vil påvirke Sovjets forhandlingsvilje i for oss gunstig retning, snarere tvert om.

Arbeiderpartiet går også nå inn for at forberedelsene til eventuelt å anskaffe nye vestlige våpen skal innstilles. Her er man på veier som bare kan skade forhandlingene. Forberedelsene er jo det viktigste ytre tegn under forhandlingene på at Vesten virkelig mener alvor og faktisk vil gjenopprette den nødvendige balanse ved utplassering av nye våpen dersom Sovjet ikke reduserer sine styrker.

Gro Harlem Brundtland begrunnet sitt daværende standpunkt slik i radioen 15.5. ifjor: "Det ville ikke ha vært noe reelt pressgrunnlag for disse forhandlingene om man ikke hadde vært villig til å gjøre de minimale og nødvendige forberedelser for å kunne effektivere vedtaket dersom man ønsker å effektivere det."

Hun argumenterte her overbevisende mot sitt eget senere standpunkt.

Det er for øvrig interessant å notere at det ikke er full sosialdemokratisk enighet om å stanse forberedelsene. Odvar Nordli har uttalt seg klart mot

Gro Harlem Brundtlands nye linje på dette punkt. Og de vest-tyske sosialdemokrater ønsker ikke å stanse forberedelsene.

Det norske Arbeiderparti har forøvrig også lansert et annet krav som kan ødelegge Vestens muligheter for å oppnå tilfredsstillende resultater. Det vil at man ikke bare skal forsikre Sovjet om at man eventuelt vil forhandle videre etter 1983, - slik alle er enige om. Arbeiderpartiet vil at man også skal love å la være å utplassere de nye våpen i Vest så lenge forhandlingene pågår - selvom de trekker ut.

Ser man disse to krav i sammenheng betyr de at man tilbyr Sovjet betydelige fordeler dersom de ikke går med på en avtale i 1983. Arbeiderpartiets opplegg betyr jo at Sovjet - ved å trekke ut forhandlingene - kan sikre seg en tilsvarende utsettelse av nye vestlige våpen. Vi har ingen holdbar sikkerhet mot at Sovjet samtidig vil fortsette utbyggingen av sine egne styrker, slik de gjør nå. Resultatet kan bli en så sterk sovjetisk overmakt at freden kommer i fare.

Det er nesten utrolig at et slikt forslag om en gavepakke til de sovjetiske forhandlere, med tilbud om belønning for trenering, kan fremstilles som et tiltak for nedrustning i Øst. Dette betyr i virkeligheten bare nedrustning i vest. Og det er et farlig brudd med den forhandlingsstrategi som regjeringene Nordli og Harlem Brundtland støttet. Bruddet kommer akkurat

når denne strategien skulle prøves for alvor, etter at den allerede har vist seg riktig i de innledende faser.

Det har under den vest-tyske valgkamp vært skapt en viss uklarhet om de tyske sosialdemokraters holdning til enkelte spørsmål i tilknytning til dobbeltvedtaket. Denne uklarhet førte til sovjetiske utspill med lett skjulte trusler. Valgresultatet har imidlertid gitt en avklaring av situasjonen. Sovjetunionen vet nå at regjeringen i Bonn vil akseptere nye vestlige våpen på tysk jord dersom forhandlingene ikke leder til et resultat i løpet av inneværende år. Denne avklaring vil styrke den vestlige forhandlingsposisjon og i realiteten bedre utsiktene til å nå slike resultater som vil gjøre vestlig utplassering unødvendig. Det er jo dette som er hovedmålet med forhandlingene, og ikke å søke å skape noen vestlig overlegenhet. Det er i det hele forunderlig hvordan kritikken synes å konsentrere seg om de vestlige våpen som ikke finnes, snarere enn om de sovjetiske raketter som er der og truer oss hver dag.

Den norske Regjering står også i denne sak fast på de retningslinjer som det tidligere var bred tverrpolitisk enighet om i Norge. Vi følger videre de linjer som ble trukket opp og fulgt av regjeringene Nordli og Harlem Brundtland. Den gang var man i NATO klar over at forhandlingssituasjonen og propaganda-krigen i 1983 ville bli omtrent som den er blitt, og

la opp en forhandlingsstrategi som skulle gi resultater på tross av disse forutsigelige problemer. Svikt i oppfølgingen av disse planer kan føre til at nedrustningsforhandlingene mislykkes, med ytterst farlige resultater. Derfor står vi fast på den omforente NATO-linje.